

'BREEK HET AMC AF' FRISO DE ZEEUW

Breek dat kolossale AMC maar af.' Dat radicale advies gaf Roger van Boxtel, topman van zorgverzekeraar Menzis, op het jaarlijkse symposium van onze praktijkleerstoel Gebiedsontwikkeling. Aan de zuidrand van Amsterdam staat een van de grootste ziekenhuizen van ons land, het Academisch Medisch Centrum, kortweg AMC. Rijdend op de A2 vanuit Utrecht, zie je het megagebouw al van verre. Van Boxtel bracht met zijn badinerende uitspraak tot uitdrukking dat de grote algemene ziekenhuizen hun langste tijd gehad hebben. In Mede als gevolg van de voortgaande vergrijzing van onze bevolking voorziet hij decentralisatie van dagelijkse zorgvoorzieningen en eerstelijnszorg naar poliklinieken op wijkniveau. Voor specialistische hulp voorspelt hij juist schaalvergroting, anders worden deze voorzieningen onbetaalbaar. Vooral de mensen in de dunbevolkte delen van ons land gaan dat merken; zij zullen langer moeten reizen.

Directeur Rob de Jong van centrumplan-ontwikkelaar Leijten liet op hetzelfde congres zijn licht schijnen op het perspectief van de retailbranche. Hij constateert een zekere concentratie van winkelcentra voor de dagelijkse boodschappen en - op een hoger schaalniveau uiteraard - eveneens voor het niet-dagelijkse shoppen. Verder voorspelt hij dat de 'verblokkering', oftewel uniformisering ('overall zit tegenwoordig een Blokker') onstuitbaar doorzet. Alleen al met deze twee voorbeelden zien wij uiteenlopende tendensen in het voorzieningenpatroon van onze buurten, wijken dorpen en steden. Op gebieds(her)ontwikkeling hebben deze veranderingen uiteraard grote invloed. De trend is niet eendimensionaal grootschaliger of kleinschaliger. Welke kant het op gaat, hangt vooral af van veranderingen in de (koopkrachtige) vraag van mensen. En van de kostenontwikkeling, wijze van bekostiging en de technologische ontwikkeling in de betreffende branche.

Naast fysieke schaalvergroting of -verkleining van voorzieningen, gaat het ook om zeggenschap, herkenbaarheid (of juist vervreemding) en emotie. Het licht demagogische programma De slag om Nederland weerspiegelt de gevoelens van het volk. Men stipt een op zich relevante

kwestie aan, zoals kantorenleegstand, verblokkering en megalomane onderwijsgebouwen. Vervolgens slagen de makers er in om meestal perfect langs de kern van de problematiek te manoeuvreren. Maar zij hebben hun punt bij de kijkers gemaakt. Met de schaalvergroting in het hoger onderwijs hadden zij ook beslist een reëel punt te pakken. In de film van Frans Bromet en zijn dochters Alles van waarde vormt de schaalvergroting in de wereld van zorg en onderwijs zelfs het centrale thema. Bromets stelling luidt dat een kaste van duurbetaalde 'algemene managers' de kerntaak en de frontwerkers volledig bureaucratiseert. De filmer stelt zijn zuigende vragen aan de directeur van het ROC-Leiden die alleen nog maar aandacht heeft voor de meganieuwbouw van zijn school, zonder dat hij de kosten daarvan kent. Ook achteraf blijkt de man niet door te hebben hoe hij overkomt in de film. Ja, dan ben je echt de weg kwijt. De aversie tegen megalomane organisatiestructuren, weerstand tegen overburecratisering en het verzet tegen megaprojecten houden verband met elkaar. Ontdaan van overdrijving en demagogie, staan wij binnen ons vakgebied voor de opgave beter aan te sluiten op de beleving, herkenbaarheid en appreciatie van mensen. Een congruente beweging zou beslissen, genieten en betalen weer dicht bij elkaar moeten brengen. In de zorg - met zijn totaal uit de handlopende kosten - is dat onontkoombaar, zo maakte Van Boxtel duidelijk. Waar die zaken wel direct gekoppeld zijn en consumentensoevereiniteit heerst, zoals bij winkelbestedingen, moeten we de mensen confronteren met hun eigen keuze voor de Blokker, het Kruidvat en Miss Etam. Aanvullend kan men ruimte maken voor de couleur lokale, dat is de boodschap van Rob de Jong. Overigens kunnen nieuwkomers in de wereld van retailketens een ongekende dynamiek teweeg brengen. Nu mijn echtgenote de Ierse modegigant Primark in Zaandam heeft ontdekt, zien mijn zaterdagen er anders uit...

Mr Friso de Zeeuw is directeur Nieuwe Markten van Bouwfonds en praktijk-hoogleraar Gebiedsontwikkeling aan de TU Delft.